Cyan Magenta Yellow Black

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Голос України

№198 (2949)

СУБОТА 26 жовтня 2002 року

Слугувати ідеалам добра і справедливості, а не певній ідеології

Виступ Голови Верховної Ради України Володимира Литвина на V з'їзді суддів України 24 жовтня 2002 року

Шановний Віталію Федоровичу!

Шановні делегати і гості з'їзду!

Вітаючи від імені Верховної Ради України цей поважний форум, хотів би зупинитися на найактуальніших, як я вважаю, проблемах судово-правової реформи в нашій державі, на своєму баченні ролі і місця судової влади в загальній системі державної влади. І зробити це переважно, так би мовити, в парламентському аспекті, під кутом зору законодавчого забезпечення.

Є принаймні три основні причини, які продиктували нагальну необхідність проведення такої реформи.

Перша і найголовніша з них, як загальнополітична передумова — набуття Україною статусу незалежної держави.

Друга причина лежить у соціальній площині: суспільству життєво потрібний механізм реального забезпечення прав та свобод людини і громадянина, контролю за діяльністю органів державної влади.

І, нарешті, третя причина — у кризовому стані, в якому опинилися суди та система юстиції загалом. Тут сплелося в один клубок фактично все — починаючи з відсутності в судів реальних владних повноважень та самостійності до незадовільного їх фінансово-матеріального забезпечення, нестачі кваліфікованих кадрів.

Процес розвитку незалежної і дієздатної судової влади як один з найважливіших пріоритетів нашої держави має грунтуватися і на загальновизнаному світовому досвіді, і на національних традиціях, що сягають своїми джерелами у сиву давнину, до славетної «Руської правди».

(Закінчення на 2-й стор.).

AP Photo/Tatyana Makeyeva.

«Норд-Ост» — це тільки початок?

Драматичні події навколо захоплення чеченськими бойовиками московського театрального центру розвиваються далі. Доведені до відчаю родичі заручників надіслали звернення Володимирові Путіну. В ньому міститься заклик до негайного виведення військ із Чечні, а також вимога провести на Красній площі антивоєнний мітинг. Бойовики заявили, що на виконання їхньої головної вимоги — про виведення військ із Чечні — дається три дні, інакше вони почнуть убивати заручників. Крім того, вони пообіцяли звільнити всіх дітей в обмін на трансляцію мітингу на Красній площі по телебаченню.

Щодо українських громадян, які перебувають у будинку театрального центру, то депутатові Верховної Ради України Олегу Беспалову в ніч на п'ятницю через посередника вдалося домовитися про їх звільнення. Бойовики пояснили, що йдуть на це, бо «не перебувають у стані війни з Україною». Нагадаємо: в будинку, за останніми даними нашого МЗС, — 26 українців. Процедура звільнення мала розпочатися з українських дітей. Ватажок загарбників Мовсар Бараєв заявив, що було підготовлено теракти і в інших районах російської столиці. Їх збиралися вчинити водночас із захопленням глядачів «Норд-Оста», але зробити це не вдалося.

ВІТАННЯ

Ті, хто відвертає біду

Особовому складу сил Цивільної оборони, працівникам аварійно-рятувальних служб України

Вітаю всіх, на кого покладена благородна і гуманна місія, з професійним святом — Днем рятувальника.

Вас добре знають і шанують, віддають належне вашій мужності, професіоналізму та високим моральним якостям і в нашій державі, і далеко за її межами. Люди, яких спіткало лихо, вразила природна або техногенна стихія, не мають сумніву: ви не тільки прийдете на допомогу і врятуєте, а й відродите, відбудуєте знищене та зруйноване. І зробите це якнайліпше.

Встановлення Дня рятувальника, який відзначається вже вп'яте, — данина поваги і вдячності вам і всьому, що ви звершили. Водночас це і стимул для ще напруженішої та наполегливішої праці, головним змістом і спрямуванням якої мають стати відвернення бід і загроз для людей і середовища їхнього існування.

Переконаний, що ви завжди будете на висоті цих вимог. Бажаю успіху у щоденній многотрудній службі.

Володимир ЛИТВИН,
Голова Верховної Ради України.

КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Рене Магрит
(1898—1967 рр.)

Ключ до полів (1936 р.)

Полотно, олія.

Колекція Тіссен-Борнеліса.

СВЯТА

Усіх рівняє дорога

День автомобіліста і шляховика стосується кожного. І нехай транспорт у нас різний, а шляхи здебільшого замінюють напрямки.

Тому зі святом тих, хто щоранку заводить свого «жигуля», аби не штовхатися в тісному автобусі. Зі святом тих, хто загрубілими від заліза руками тримає кермо потужного БілАЗу, хто в годину пік на моторній «газельці» полює в транспортному потоці на кожного пасажира. Хто під потужне виття сирени водить по розподілювальній смузі шестисотий «мерседес» — теж зі святом тебе, колего. І з тобою ми на одній дорозі.

Щасливих вам напрямків, співвітчизники!

ОДИН ДЕНЬ БЕЗ ДИМУ МОЖЕ ЗМІНИТИ ЖИТТЯ

Фото Анастасії СИРОТКІНОЇ.

Мама палить біля колиски, малюк, спеленаний клубами диму, подружжя, яке розділяє цигарка... Все це не уривки страшних сновидінь, а дитячі переживання, втілені в малюнках. Їх можна побачити в приміщенні столичної Державної середньої художньої школи імені Т. Шевченка.

Конкурс на кращу антитютюнову роботу було оголошено в рамках загальноукраїнської акції «Кидаймо курити разом». На нього відгукнулися представники 12 регіонів країни, надіславши понад 360 малюнків, майже 30 листівок з письмовими творами. Були навіть вірші. Як стверджують організатори, діти на папері зображують свої переживання за найрідніших людей. Загалом на виставці представлено 50 робіт, попередньо оцінених найкращими. Серед них виберуть ще 16, які, очікується, стануть сюжетамим для листівок.

А на часі наступний етап акції — «Кидаємо курити разом: усією родиною». У ньому можуть взяти участь сім'ї, які прагнуть позбутися шкідливої звички. Для цього, скажімо, чоловікові та дружині, або мамі та синові, достатньо утриматися від куріння бодай один день. Далі слід зареєструватися за телефоном у Києві 451-59-01. Переможці зможуть відзначити День утримання від куріння (21 листопада) в антитютюнових ресторанах столиці.

СПІВПРАЦЯ

Попереду — непопулярні рішення

Потрібно сформувати довіру до парламентаризму, заявив заступник Голови Верховної Ради Олександр Зінченко на дводенному всеукраїнському семінарі регіональних ЗМІ, який розпочався вчора. Мета семінару — налагодити тісну співпрацю інформаційного управління апарату ВР із регіональними мас-медіа для повнішого інформування громадськості про діяльність Верховної Ради.

За словами Олександра Зінченка, Україну чекають декілька надзвичайно складних років — роки прийняття непопулярних рішень, ризиків та невизначеності. Отже, переконаний заступник глави парламенту, для цього і потрібна парламентська більшість, але її робота має бути надзвичайно конструктивна.

На семінарі також виступили народні депутати та керівники апарату Верховної Ради.

Докладніше про роботу семінару читайте в наступному номері нашої газети.

ОФІЦІЙНО

Разом легше розвивати коридори

"Ми маємо активніше співробітничати в питанні розвитку транспортних коридорів", що сприятиме розвиткові економіки двох країн та їхньої туристичної інфраструктури, заявив Президент України Леонід Кучма в Загребі під час зустрічі з главою уряду Хорватії Івіцею Рачаном. Президент підкреслив, що для України і Хорватії важливо розвивати торгово-економічне співробітництво. Адже нинішній рівень товарообороту між нашими країнами залишає бажати кращого.

Того самого дня відбулася зустріч Президента України з віце-головою хорватського Сабору (парламенту) Балтазаром Ялшовецем, під час якої сторони висловилися за активізацію міжпарламентських зв'язків двох країн. Як повідомляв "ГУ", у зв'язку з подіями в Москві Леонід Кучма перервав свій візит до Хорватії.

СЬОГОДНІ В НОМЕРІ:

Бразилія відновила імпорт українського зерна

ПОЛІТИКА

Слугувати ідеалам добра і справедливості, а не певній ідеології

(Початок на 1-й стор.).

Судочинство в Україні пройшло всі етапи становлення, утвердження і розвою, властиві іншим європейським країнам. Я далекий від думки беззастережно ідеалізувати нашу старовину, але просто несправедливо не згадати козацьку добу, яка, за словами М. Грушевського, була нерозривно пов'язана з ідеалами свободи, живила національну ідею, що завжди йшла у широкому руслі й контексті світової цивілізації.

Отож у цьому сенсі можна говорити про спадкоємність кінцевої мети, яку ми ставимо перед собою в удосконаленні судової гілки влади, — створення такої системи правосуддя, яка гарантувала б незалежність судів та діяльності суддів, реалізацію в судовій практиці демократичних ідей.

Повторюю, цю роботу започатковано не на порожньому місці, не з чистого аркуша. Досить згадати потужні юридичні школи Київського та Харківського університетів. Вони дали у XIX столітті цілу плеяду видатних юристів, які стали творцями цілком сучасних інститутів правосуддя.

Проте якщо мати на увазі появу самого терміна «судова влада» як невід'ємного атрибута демократичного громадянського суспільства, то тут безперечний пріоритет належить лідерам Української Народної Республіки та обраній ними моделі державного будівництва.

У документах того часу знаходимо гасла, що не втратили своєї актуальності й сьогодні. Йдеться, зокрема, про заклики «демократизації суду» та приведення його у відповідність із «правними поняттями» народу.

Генеральний Суд, що постав у грудні 1917 року під старовинною козацькою назвою, віддзеркалив європейську модель судочинства. Відтоді взяла початок і система апеляційних судів.

Зрозуміло, історичні аналогії — річ доволі умовна. Та водночас і досить повчальна. У цьому можна пересвідчитися і на прикладі проходження кандидатур на посаду суддів, які виносилися на широке громадське обговорення і голосувалися на альтернативній основі. Так, 2 грудня 1917 року Центральна Рада обрала п'ять суддів, причому пропонувалося 15 кандидатур, а загалом список прізвищ був удвічі більший.

Дозволю собі також нагадати про Міністерство судових справ УНР. Поєднуючи функції сучасних Міністерства юстиції та Державної судової адміністрації України, воно здійснювало активну законотворчу роботу. Досить цікавими були і функції Генерального Суду, який у перспективі повинен був стати арбітром між законодавчою та виконавчою владою.

Ми знаємо, що все це залишилося на рівні ідей. Але така ретроспектива потрібна не тільки історикам, і далеко не всі з тих напрацювань маємо відкидати, мов порох давно минулих днів. Як і вже пізніший досвід Радянської України, чиє правосуддя увібрало в себе суперечливі колізії, тенденції та процеси тієї драматичної доби.

Найбільш повна та об'єктивна оцінка ефективності будь-якої судової системи грунтується на тому, наскільки вона захищає права та свободи людини і громадянина, як слугує ідеалам добра і справедливості, а не певному державно-політичному ладові чи ідеології.

Мусимо постійно пам'ятати цей основоположний імператив заради того, щоб і дотепер, через півтора століття, не пекла нас гіркота Шевченкових слів: «Правди нема в суді».

Треба, щоб у суді досягалася істина. І щоб, урешті-решт, перемагала правда — скрізь і завжди.

А залежить це, шановні делегати з'їзду, від вас, усього суддівського корпусу, від державної влади загалом.

Я докладно не зупинятимуся на всьому, що робилося і робиться для становлення судової гілки влади, як було проголошено у Декларації про державний суверенітет України, і для здійснення судово-правової реформи —починаючи з її Концепції, затвердженої Верховною Радою 28 квітня 1992 року.

На першому етапі було прийнято пакет законів, який заклав правові засади здійснення судочинства на перехідному етапі. З-поміж них варто виділити Закон «Про статус суддів», де суд уперше розглядався як орган судової влади, а суддя — як її носій, що здійснює правосуддя незалежно від законодавчої та виконавчої гілок влади.

Цей закон окреслив принципові — як на той момент, так і на нинішній час — «межі можливого» (за словами Івана Франка) у статусі суддів.

Цим закладалися законодавчі підвалини реальної незалежності суду та суддів як об'єктивної передумови захисту законних інтересів, прав та свобод людини і громадянина.

Проте мусимо визнати: внаслідок багатьох обставин за першими рішучими кроками не було наступних, таких же радикальних, що стали б їхнім логічним продовженням. Надалі тема судово-правової реформи обмежувалася у парламенті лише внесенням змін до чинних законів.

Другий етап судово-правової реформи фактично почався з прийняттям у 1996 році Конституції України.

Втілення конституційних норм у сфері правосуддя вилилося у так звану «малу судову реформу», здійснену в червні-липні минулого року.

Як ми знаємо, тоді було застосовано принцип мінімально потрібних для функціонування судової системи законодавчих змін. Це дало змогу запобігти паралічу судової системи і вийти з критичної ситуації, в якій опинився парламент. А виникла вона певною мірою через те, що не було прийнято нового закону про судоустрій, бо у Верховній Раді не здобули підтримки моделі судів загальної юрисдикції, запропоновані декотрими народними депутатами та робочою групою Верховного Суду. Нагадаю, законопроектів щодо судоустрою було внесено аж 19.

Як ви, мабуть, пам'ятаєте, найгостріші дискусії велися навколо структури судової системи, функцій Верховного Суду, Апеляційного та Касаційного судів, створення Державної судової адміністрації, формування і діяльності кваліфікаційних комісій, призначення суддів на адміністративні посади, доцільності збереження військових судів, а також навколо статусу суддів.

Але напруженість політичних пристрастей, зіткнення думок та позицій, увага парламентаріїв та громадськості до зазначених проблем не минули марно і послужили, врешті-решт, справжньому прориву в цій сфері.

Прийняття 7 лютого 2002 року Закону «Про судоустрій України» стало визначальним кроком на шляху фундаментальних змін судового устрою, судової системи загалом та реалізації конституційних засад судочинства, наближення їх до світових та європейських принципів.

Усі ми, ясна річ, розуміємо, що цей закон став результатом компромісу, а отже, не позбавлений вад і може мати неоднозначні оцінки. Та головне нині — його реалізація і розвиток в інших законах. Адже багато важливих для функціонування судової влади і здійснення правосуддя питань ще не вирішено.

Сутність нинішнього, третього етапу судово-правової реформи в тому, щоб довести до логічного кінця нормативно-правові засади здійснення правосуддя в Україні, завершити формування судових органів, визначених Конституцією та законом про судоустрій.

У цьому контексті варто виділити два основні завдання.

Це, по-перше, дальша розбудова системи судів загальної юрисдикції, зокрема спеціалізованих. Поки що на повну силу діє лише система господарських судів.

На часі — запровадження адміністративної юстиції. Вона може і повинна стати потужним чинником захисту прав і свобод людини у відносинах з державою та її органами.

По-друге, треба визначити і науково обґрунтувати шляхи подальшого удосконалення вітчизняної судової системи. Адже, якщо говорити відверто, саме через відсутність системного бачення напрямів і засобів реформування судової влади ми маємо у багатьох випадках фрагментарний, неповний характер законодавчого врегулювання відносин у сфері здійснення правосуддя.

Певен, що у такій аудиторії зайво переконувати когось у нагальній потребі прийняття Кримінально-процесуального, Адміністративно-процесуального та Цивільного процесуального кодексів. При цьому, як справедливо вважають судді та науковці, особливу увагу слід звернути на вдосконалення апеляційного і касаційного провадження в судових справах. Украй потрібне прийняття інших базових законів, зокрема «Про органи дізнання і досудового слідства».

Ми маємо також чітко визначити статус прокуратури в сучасних умовах, підвищити її роль у забезпеченні законності та правопорядку і водночас остаточно вирішити питання стосовно здійснення нею загального нагляду за додержанням і застосуванням законів.

На часі — реформування системи виконання покарань, що має забезпечити новий Кримінально-виконавчий кодекс України, проект якого нині розглядається у парламенті.

Необхідно посилити роль адвокатури як професійного інституту захисту прав та свобод громадян, сформувати систему незалежної від органів дізнання та досудового слідства судової експертизи.

По-третє, національне законодавство, що стосується судочинства, потребує приведення у відповідність із міжнародними правовими нормами та стандартами.

Ця вимога природна і закономірна. Зі вступом до Ради Європи Україна стала учасницею низки її конвенцій, взяла на себе зобов'язання стосовно дотримання численних нормативно-правових актів та документів, що мають рекомендаційний характер. До останніх належить і Європейська Хартія статусу суддів від 10 липня 1998 року.

Шановне товариство!

Формування незалежної і дієздатної судової влади —складний, багатоплановий і тривалий процес, який багато в чому залежить від загальних особливостей розвитку держави та суспільства, від усіх сфер їх життєдіяльності — політичної, економічної, соціальної. А з другого боку, суди істотно впливають сьогодні на утвердження в країні верховенства права, принципів демократії.

Кожному юристові добре відомі такі терміни, як «правова культура», «правова свідомість», що також впливають на стан правосуддя. Ці поняття багатогранні, і не всі їхні відтінки, на жаль, мають сьогодні позитивний зміст.

Не знято, зокрема, з порядку денного такий успадкований від радянських часів феномен, як «телефонне право». Мало того, технічний прогрес у вигляді мобільного зв'язку та інших удосконалень виводить цю справу на якісно новий рівень.

І — знову-таки, на превеликий жаль — з низки об'єктивних та суб'єктивних причин судді не завжди достатньо протидіють спробам силового, а то й безпардонного тиску на них.

А візьмемо такий аспект нашої правової культури, як виконання судових рішень. Це змушений був відзначити навіть Конституційний Суд, оскільки ставлення і до його актів не завжди, скажемо так, достатньо відповідальне.

Тож не тільки знижується ефективність функціонування судової системи — на цьому ґрунті виростає неповага до суду, суддів і до закону. Що у свою чергу фокусується у такому вкрай небезпечному явищі, як правовий нігілізм. З усім цим тісно змикається проблема матеріально-технічного і фінансового забезпечення діяльності судів та суддів.

Згідно з Конституцією суди мають фінансуватися винятково з державного бюджету. А оскільки бюджетних коштів катастрофічно бракує, то доводиться шукати інші, додаткові джерела їх надходження. Звідси залежність судів від місцевої влади та різних «спонсорів». Відповідно важко розраховувати на об'єктивне, неупереджене правосуддя.

Зрозуміло, що економічна та фінансова ситуація у нас ще не така, щоб можна було істотно поліпшити фінансове забезпечення судів. Але якщо поставлено за мету збудувати правову державу, якщо проголошено в числі ключових пріоритетів реальний захист прав і законних інтересів громадян, то одне з провідних завдань у цьому комплексі — економічний захист судді як центральної постаті в системі правосуддя.

Питання слід ставити так, і тільки так!

А тим паче, на фоні різкого збільшення розглянутих справ у зв'язку з розширенням юрисдикції судів (з 1,7 млн. у 2000 році до більш як 2,9 млн. у 2001-му).

З огляду на все це вважаю за потрібне здійснити моніторинг фінансового забезпечення судів та розробити його оптимальну модель.

Оскільки наступного року мають бути здійснені основні заходи судової реформи (забезпечення доступності судів, підвищення професійного рівня суддів, оперативності та якості розгляду справ, створення спеціалізованих судів тощо), а отже — і головні витрати на її проведення, Верховна Рада внесла пропозиції до проекту Державного бюджету України на 2003 рік у частині значного збільшення коштів на фінансування органів судової влади та юстиції. Зокрема, йдеться про істотне — майже утричі — збільшення видатків на організаційне забезпечення діяльності судів та установ судової системи, на здійснення правосуддя місцевими судами, більш як удесятеро —на проведення судової реформи та діяльність Вищої ради юстиції стосовно формування суддівського корпусу, контролю за його діяльністю тощо.

Народні депутати налаштовані твердо відстоювати свої позиції в цьому питанні.

Проте ефективність правосуддя визначається не тільки фінансовими ресурсами, обладнанням приміщень чи кількістю встановлених комп'ютерів. Головне, повторюю, — постать самого судді, в руках якого людські долі, авторитет держави, іменем якої він виносить рішення.

Переважна більшість нашого суддівського корпусу працює на рівні зрослих вимог часу. І я хочу скласти вам щиру подяку за це. Але на ниві правосуддя ще не до кінця викорінено злісні бур'яни — некомпетентність і непрофесіоналізм, невміння розібратися у конкретних ситуаціях і давати їм правильну юридичну оцінку. Звідси незаконні й необґрунтовані рішення.

Не може не настороджувати і такий факт: за даними Вищої ради юстиції, майже 10 відсотків від представлених кваліфікаційними комісіями кандидатур на заміщення посад суддів відхиляють через низький фаховий рівень та некомпетентність.

Мене, як — не маю в цьому сумніву — і вас, дуже непокоять вияви корупції, корисливості, зловживань, на які зважується дехто з представників суддівського корпусу.

Переступати закон не дозволено нікому. І особливо абсолютно неприпустимо це для людей, поставлених на сторожі закону. Прикро говорити про це з такої трибуни, але знаходяться судді — і навіть не рядові — які витлумачують свою незалежність і недоторканність як уседозволеність. З усіма наслідками, що цього випливають.

Нам треба спільно і рішуче, раз і назавжди, поставити надійний бар'єр перед подібними настроями і намірами.

У цьому контексті вирішального значення набувають підготовка кваліфікованих юридичних кадрів, їхня перепідготовка та виховання, постійна і цілеспрямована робота з ними.

Інфраструктуру для підготовки суддівських кадрів створено, але на передньому плані залишається ключова проблема —якості юридичної освіти. Чи не розчиняться, не знівелюються осередки підготовки суддів у масі юридичних інститутів та факультетів, загальна кількість яких сягає двохсот, чи, навпаки, вдасться знайти нестандартний варіант, який не обмежиться лише базовою підготовкою? Адже суддя, незалежно від того, чи призначено його на посаду вперше, чи обрано безстроково, повинен мати можливість постійно підвищувати свою кваліфікацію та професійний рівень.

Шановні делегати та гості з'їзду!

Завершуючи свій виступ, вважав би за необхідне зупинитися на деяких аспектах відносин Верховної Ради України та органів судової влади. Не маю сумніву, що наші зв'язки не повинні обмежуватися обранням суддів безстроково — за всієї важливості даної процедури. На мій погляд, ці відносини могли б базуватися на тих самих засадах, на яких парламент будує свої стосунки з органами місцевого самоврядування, що є такою ж автономною системою.

Переконаний: Верховна Рада, її органи, попри весь свій потужний інтелектуальний потенціал, могли б ширше залучати представників судової гілки влади до експертизи та опрацювання законопроектів. І не лише тих, що безпосередньо стосуються її функціонування.

Ми маємо виходити з того і керуватися тим, що підвищення ролі суду, ефективності роботи органів, що охороняють законність і правопорядок, —це важлива і, понад те, необхідна передумова успіху перетворень в економічній і політичній системі України. Чим вище роль та авторитет суду і всього правосуддя, чим більша самостійність і незалежність суду стосовно інших органів влади та управління, тим вище в державі рівень законності та демократії. І тим краще, органічніше вписуються ці принципи у визначену нами ієрархію найвищих цінностей: «людина — родина — суспільство — держава».

Бажаю всім нам успіху на цьому шляху.

ОФІЦІЙНО

Є одна гостра потреба

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Україна й Словаччина мають гостру потребу активізації міжпарламентського співробітництва. На цьому наголосив Голова Верховної Ради Володимир Литвин під час зустрічі з Надзвичайним і Повноважним Послом Словацької Республіки в Україні Василем Грівною. Адже, наголосив Володимир Литвин, значною мірою саме від парламентів залежить, як просуватимуться дві сусідні країни в напрямку об'єднаної Європи. Василь Грівна зауважив, що за час незалежності обох держав жоден глава українського парламенту не відвідував з офіційним візитом Словаччину і висловив сподівання, що саме Володимир Литвин виправить ситуацію.

 На Голову ВР у Братиславі очікують наступного року.

ПАРЛАМЕНТСЬКА ХРОНІКА

Порахувати — не прорахуватися

Вечірнє засідання 24 жовтня

Голова Верховної Ради України Володимир Литвин передусім поінформував народних депутатів про ситуацію у Москві. Адже майже 30 наших співвітчизників опинилися у ролі заручників чеченських бойовиків. Володимир Михайлович розповів про те, що робить Міністерство закордонних справ, аби допомогти нашим землякам.

Верховна Рада повернулася до прийнятого у другому читанні законопроекту про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств». З'ясувалося, що деякі зміни, внесені під час підготовки документа до другого читання, викликають тривогу у народних депутатів. Перший звернув на це увагу член фракції СПУ Микола Рудьковський. А представник «Нашої України» Валерій Асадчев висловив таку думку: «Бюджетний комітет і Міністерство фінансів мають підрахувати, що з цього вийде, і сказати, які будуть втрати. Втрати будуть серйозні», бо ставку податку зменшено на третину. А тому було прийнято рішення: законопроект доопрацювати і винести на третє читання.

Подібна доля спіткала і законопроект, яким вносилися зміни до деяких законів про акцизний збір. Як не переконував перший заступник голови Комітету ВР з питань фінансів і банківської діяльності Василь Цушко, що під час підготовки до другого читання враховано всі зауваження народних обранців, законопроект набрав лише 219 голосів. Отож його передано на доопрацювання з повторним другим читанням.

Зважаючи на ситуацію в сесійній залі, деякі законопроекти, зокрема «Про оподаткування фізичних осіб», «Про Концепцію загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу», було знято з розгляду.

Верховна Рада прийняла постанову про надання Міністерству оборони України з незнижувального запасу державного резерву 24 тисячі тонн авіаційного палива.

Сесія прийняла рішення звільнити з посади голови Верховного Суду України Віталія Бойка у зв'язку з поданням заяви про відставку. Голова ВР Володимир Литвин від імені депутатського корпусу висловив подяку Віталію Бойку «за ту велику роботу, яку він зробив для становлення системи судової влади».

Народні депутати розглянули деякі інші питання.

Володимир КОРОЛЮК.

Штучне банкрутство руйнує економіку

Ранкове і денне засідання 25 жовтня

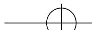
Першим розглянуто проект закону про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо банкрутства гірничих підприємств та підприємств паливно-енергетичного комплексу). Йдеться, зокрема, про практику штучного доведення до банкрутства багатьох підприємств. Особливо це стосується об'єктів паливно-енергетичного та гірничо-збагачувального комплексів. Практика так званої санації не призвела до позитивних результатів. Швидше, навпаки. Зокрема, за останній час до банкрутства доведено у названих вище галузях понад 130 підприємств, з них більш як 80 — вугільні шахти. На підході банкрутство ще понад 60 копалень. Отож йдеться фактично про цілеспрямовану руйнацію вугільної галузі. Звідси постає запитання: чи не доцільніше в разі невдалої санації вдаватися до процедури реприватизації? Основна мета закону, наголосив один з авторів проекту Микола Кравченко, полягає в тому, щоб поставити перепону практиці штучного банкрутства підприємств. Для цього слід на два роки ввести мораторій на банкрутство з метою надання умов для оздоровлення фінансового стану підприємств, які потрапили у скрутне становище.

Далі розглянуто проект закону про внесення змін до деяких законодавчих актів з питань інтелектуальної власності. Він має на меті, зокрема, захистити підприємства та, головне, споживача від появи на ринку різних підробок.

Розглянутий затим проект закону про внесення змін до Закону «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» спрямовано на захист національних інтересів насамперед шляхом квотування та введення митних заходів. Це стосується також вільних економічних зон.

Міністр аграрної політики Сергій Рижук доповів проект закону про внесення змін до Закону «Про колективне сільськогосподарське підприємство» (щодо розпорядження майновими паями). Йдеться про врегулювання відносин правонаступництва стосовно володіння майном колишніх колгоспів.

Іван ДМИТРЕНКО.

Прийти на допомогу готові щораз

СЬОГОДНІ — ДЕНЬ РЯТУВАЛЬНИКА

День рятувальника — одне з наймолодших професійних свят у нашій країні, бо бере свій початок від створення шість років тому Міністерства з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Міністр, генерал внутрішньої служби Василь ДУРДИНЕЦЬ коментує:

Фото Анатолія ЛИСЕНКА.

— Створене на базі Цивільної оборони з обмеженими можливостями на воєнний час, наше міністерство перетворилося на потужну єдину систему реагування на надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру і запобігання їх.

Руйнівні повені, зсуви, обриви ліній електропередач, пошкодження будівель сильними вітрами та інші надзвичайні явища, а також пов'язані з ними події були завжди. Для ефективнішої протидії катастрофам та стихійному лихові в МНС створено Службу прогнозування надзвичайних ситуацій, Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, розроблено програму докорінного реформування сил Цивільної оборони, створюються резерви матеріально-технічних ресурсів, налагоджується система державного нагляду за техногенною безпекою.

Напередодні свята в Києві відбулася Всеукраїнська науково-технічна конференція рятувальників, на якій обговорено стан аварійно-рятувальної служби у нашій країні та перспективи її розвитку.

Яків ГАЛЬЧЕНКО.

***

П'ятеро гірничорятувальників, які отруїлися газом під час ліквідації аварії на шахті імені Гайового (Донецька область), перебувають в обласній лікарні профзахворювань. Протягом 80 метрів у стіснених виробках бійці проривалися до монтажної ніші, щоб відшукати завалених гірників. У цей момент і сталося повторне виділення метану...

— Навіть у день професійного свята в нашій службі готовність номер один, — розповідає начальник Державної воєнізованої гірничорятувальної служби Мінпаливенерго Сергій Смоланов.

У службі налічується 3800 оперативників. Однак самого професіоналізму для успішної роботи замало. Гірничорятувальники мріють про оновлення автобусного парку (зараз відділення виїжджають на аварії машинами 20-річної давності). Також найближчим часом у службі очікують на підвищення заробітної плати.

Ліна КУЩ.

Сухопутне... ЧМП

РЕАЛІЇ

З призначенням нового, дев'ятого за останні дев'ять років, начальника державної судноплавної компанії «Чорноморське морське пароплавство» закінчилася, схоже, епоха цього могутнього колись підприємства як такого, що має профіль морського транспортного. Адже всі попередні керівники компанії були фахівцями судноплавання, і перед ними, так чи так, стояло завдання якщо не цілковитої реанімації пароплавства, то хоча б повернення його до свого прямого призначення. Дев'ятий керівник Михайло Мазовський, до останнього часу директор севастопольського заводу «Еталон», має завдання зовсім інше.

Яке саме? Про це однозначно сказав в одному зі своїх нещодавніх інтерв'ю, що було надруковано в газеті «Моряк» (№ 38 від 19.09.2002 р.), Віктор Сударєв, заступник директора Укрморрічфлоту, який опікується ЧМП. Ось його доволі однозначні висловлювання:

— Трагедії Чорноморського пароплавства вже немає. Трагедія давно минула, пароплав потонув. На сьогодні те, що залишилося від судноплавної компанії (а залишилося берегове майно), я іменував би як Агентство з обслуговування зовнішніх та внутрішніх боргів колишньої ДСК «ЧМП». Головна й найболючіша проблема сьогодні — погашення боргів, передусім перед людьми... Ми нині спільно з керівництвом ЧМП шукаємо і вивчаємо всі можливі варіанти, що привели б до розрахунків з працівниками пароплавства. А в подальшому доля ЧМП — це бюро з управління майном, що залишилося... Про відродження, звісно, не йдеться. Стосовно посади керівника, то це має бути, мабуть, уже не президент, а звичайний скромний директор, і не капітан чи інший фахівець з судноплавства, а грамотний управлінець, господарник...

І справді, навіщо бути капітаном далекого плавання, щоб експлуатувати самому чи здавати в оренду берегове майно — житло, скажімо, спортивну споруду чи готель? Адже судна давно, як то кажуть, «тю-тю»! У яких напрямках, з чиєї конкретно вини — мали б сказати правоохоронні органи, та вони, хоча й провели не одну перевірку, мов понабирали в рота води. Незважаючи на численні доручення уряду й Президента.

Цілком погоджуюсь з чиновником департаменту морського та річкового транспорту в тому, що ЧМП перестало існувати, воно збереглося тільки як сухопутне підприємство з таким-сяким майном, усе ж хочеться йому заперечити: неправі ви, Вікторе Олексійовичу, коли кажете, що «трагедії Чорноморського пароплавства вже немає». Так, пароплав потонув, але залишилася трагедія людей, які на ньому плавали. І які за роки важкої праці нічого від пароплавства не одержали. Ви стверджуєте, що шукаєте всі можливі варіанти, аби розрахуватися з людьми у зарплаті. Ох, скільки разів це вже декларовано ще вашими попередниками й особами дещо вищого рівня. Називали навіть терміни остаточного розрахунку, які давно минули. А борг у кілька десятків мільйонів гривень так і висить. І ніхто не хоче пояснити тим самим морякам, чому на погашення боргів не спрямують прибутки, вилучені, приміром, у холдингу «Сі Трайдент» за продаж кількох десятків суден ЧМП, хоча люди про це у своїх листах не раз уже запитували.

Натомість держчиновники дають морякам «дружню пораду»: заберіть ви свої трудові книжки з ЧМП, адже там уже ні зарплату не нараховують, ні трудовий стаж не йде. Та й працюєте ви, мовляв, давно вже в якихось інших організаціях чи на суднах-«підфлажниках». Моряки не дуже прислухаються до тих порад. По-перше, кажуть, далеко не всім удалося влаштуватися на іншу роботу. По-друге, може, хоч отак, формально рахуючись за ЧМП, колись таки вдасться одержати належне. Якщо не нам самим, то нашим дітям.

Невже отак і станеться — аж дітям віддадуть зароблене батьками?

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

Такі славні Славики

Арт-салон «Гончарі», що на Андріївському узвозі в Києві, завжди повен чудес. От і нині там експонується виставка кераміки ужгородських художників Мирослави Росул та В'ячеслава Віньковського. Це — чоловік і дружина, друзі називають їх просто Славиками. Славики — дивовижні. Вони анімалісти, тобто віддають перевагу образам тварин. Але тих тварин, здається, викопують з надр землі разом із глиною, з якої потім ці створіння й народжуються. Коли це бачиш, зовсім не здається дивним, що Бог створив живих істот саме з глини. Ці міфічні та фантастичні звірі не одразу впадають в око — вони немов замаскувалися під колір землі, щоб їх хтось не заарканив. Але придивишся трохи — і весь цей принишклий світ оживає!

Віктор ГИНЕВИЧ.

На знімках: Мирослава Росул. «Трипілля-І». В'ячеслав Віньковський. «Кіт», «Легенда про сонце».

Налякав — і сам ускочив

КРИМІНАЛ

Микола Середюк із селища Смига Дубнівського району на Рівненщині — забудовник. Односелець Руслан підрядився постелити підлогу в його новому помешканні. Взяв за це наперед гроші, але не поспішав виконати обіцяне. Микола вирішив настрахати: кинув у помешкання Руслана бойову гранату. На щастя, ні дружина, ні дитина, які були в цей час удома, не постраждали, бо граната через несправний запал не вибухнула...

Чоловік і раніше мав проблеми із законом через своє небезпечне хобі — колекціонування зброї. Але досі йому вдавалось уникати відповідальності — то через юний вік, то через інвалідність.

— Наші співробітники знайшли і вилучили в Миколи Середюка справжній бойовий арсенал: вісімнадцять кілограмів тротилу, саморобний пістолет, по два снаряди калібру 45 і 76 міліметрів, дві мінометні міни, п'ять шарикових касетних авіаційних бомб, гранату, два саморобні вибухові пристрої, підривну машинку, — розповів начальник управління УМВСУ в Рівненській області, полковник міліції Михайло Цимбалюк.

Микола Середюк пояснює небезпечну колекцію своєю пристрастю до зброї ще з дитячих літ. Мешканці Смиги своєрідно відреагували на те, що над їхнім односельцем нависла перспектива кримінальної відповідальності. Мовляв, збираючи зброю на ближньому полігоні, чоловік рятував від небезпеки інших. А також вони не хочуть позбутися майстра — тільки він ремонтує у селі взуття.

Олександра ЮРКОВА.

Рівненська область.

У НОМЕР

■ *Календар*

Двоє під однією зорею

Якщо вірити календарям, то Нестор Махно й Дмитро Яворницький народилися в один день, 26 жовтня. Перший — 1888 року в Гуляйполі на Катеринославщині, другий — 1855 року під Харковом. З'явилися на світ під однією зорею, обидва вони, кожен своїм способом, відродили те, що давно здавалося забутим — козацький дух України.

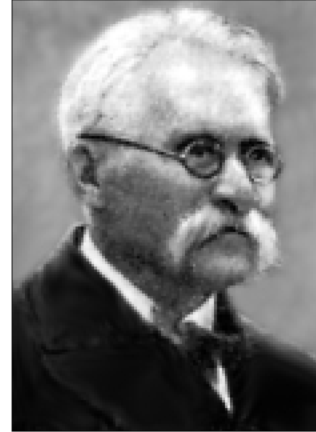
Життєві шляхи були надто різні. Махно починав чорноробом на заводі, невдовзі пристав до анархістів, 1908-го був арештований, отримав смертний вирок, замінений довічним ув'язненням. До самої революції сидів у Бутирці. Повернувся в Гуляйполе, де очолив профспілку і раду робітничих і селянських депутатів. Але головний його подвиг — створення на початку 1918 року унікальної селянської (по суті, козацької) армії, котра захищала українське село від усіх підряд: білих, червоних, німців, гетьманців, петлюрівців. Ця армія була потужна, без неї, приміром, Фрунзе не взяв би Крим. Але одразу після цього, 24 листопада 1920 року, Фрунзе починає ліквідацію махновщини. У грудні Нестор Іванович уже відступає — спершу до Азовського моря, затим у Донську область і далі на Волгу. Звідти махновці змушені були повернутися в Україну. Влітку 1921 року Махно і 78 його бійців з боями перейшли румунський кордон. Після Бухареста він знайшов притулок у Польщі, де його судив і виправдав суд у Варшаві. Більш як десять років Шаміль степів, як його називав Олесь Гончар, доживав політичним емігрантом у Парижі. Чотири брати Махна загинули під час громадянської війни. Сам він помер 1934 року в Парижі. На батьківщині за часів радянської влади його офіційно вважали бандитом і контрреволюціонером. Але дивовижна річ: народ явно симпатизував йому, і всі ці роки залишалася популярною пісня «Розпрягайте, хлопці, коні...», й мало хто знав, що цю пісню написано одним із соратників Махна.

Нестор МАХНО

Мемуари Нестора Івановича, видані в Парижі російською мовою, починаються прикметними словами: «Мне очень жаль, что обстоятельства вынуждают писать эту книгу не на моем родном украинском языке...».

...Знаменитий історик Дмитро Іванович Яворницький був так само непосидючий і любив мандри. Він жив і працював у Ташкенті, Варшаві, Петербурзі, Каїрі, Москві (саме там написано знамениту тритомну «Історію запорозьких козаків»). З 1902 року й до кінця свого довгого 85-річного життя він мешкав у Катеринославі (згодом Січеслав, Дніпропетровськ), працював у історико-археологічному музеї. Залишив нащадкам чимало книжок, унікальну колекцію запорозьких пам'яток (майже 80 тисяч) і своє дітище — Історичний музей козацького краю.

Дмитро ЯВОРНИЦЬКИЙ

Дороги Махна і Яворницького перетиналися. Якось махновці оволоділи Катеринославом і взяли з музею Яворницького старовинну козацьку зброю. Дмитро Іванович пішов скаржитися до самого Нестора Івановича. Той сказав: коли ви повернетеся, все буде на місці. Так і сталося. Зброю не просто повернули — акуратно поклали на те самісіньке місце, де вона лежала раніше!

Аттила МОГИЛЬНИЙ.

■ *Знай наших!*

Справжній майстер — в обладунках

Майже три місяці потрібно було Сергію Назарову з Луганська, щоб викувати лицарські обладунки на кшталт "Бургундський армед". Вони — із справжнього металевого листа завтовшки два міліметри. При цьому майстер використав технологію кування, що застосовувалася 400 років тому. Важить такий "костюм" загалом майже 60 кг.

Півтора року тому до Сергія звернулися луганські лицарі — представники Ордена Святого Бука — з проханням допомогти у виготовленні обладунків. Тоді він викував два комплекти, що відповідали епосі 100-літньої війни (XIV−XV ст.). Потім вирішив зробити складніші конструкції, як у XVI столітті. Вважається, що коваль досяг вершини майстерності, якщо може викувати з металу квітку троянди. А Назаров стверджує, що є й наступна сходинка — здатність виготовити лицарські обладунки. Нині у світі відомо лише п'ять справжніх ковалів-зброярів. Один із них — Сергій Назаров.

На знімку: коваль Сергій Назаров одягає обладунки на лицаря.

Фото Олега ПРИТИКІНА (УНІАН).

ПОЛІТИКА

На Європу сподівайся, але й сам пильнуй

РЕГІОН: ПОЛІТИЧНИЙ СПЕКТР

Вигідне геополітичне розташування Волині, яка межує одразу з двома сусідніми державами, обумовлює своєрідні політичні уподобання мешканців лісистого краю. Насамперед політичний паспорт області зумовлений чітким поділом регіону на патріархальне волинське Полісся з надзвичайно низьким рівнем політичної активності та південно-західні терени, де краяни більше звикли пітніти за роботою, аніж на мітингах, хоча вважають себе політично свідомішими. Тепер волиняни не надто вникають у політичні перипетії і воліють сподіватися радше на господарників, аніж на мінливі політичні обіцянки. І хоча в аграрній Волині зареєстровано 68 обласних організацій всеукраїнських політпартій, дві третини з них невідомі населенню краю.

Стимул — вибори

Справжньої вибухової політичної активності край набув напередодні цьогорічних виборів.

Нині пристрасті вщухли і тутешні організації політпартій більш-менш визначилися з власним електоратом. Зокрема, найбільші за чисельністю членів на Волині — організації АПУ (майже 17 тисяч), ПЗУ (8500), ВО «Батьківщина» (7600), СДПУ(о) та НДП (по 6 тисяч), «Жінки за майбутнє» (4 тисячі), РУХ-УНР (майже 3 тисячі)... Щоправда, похибка такої статистики сягає в середньому 20 відсотків. Річ у тім, що левова частка прихильників тієї чи іншої партії за повсякденними клопотами є, скоріше, формальними членами.

Заради справедливості варто наголосити, що майже всі повнокровні осередки партій намагаються справами підтвердити свої обіцянки. Вони допомагають населенню, апелюють до влади, організовують благодійні акції та ініціюють мітинги. Найдаліше працюють організації, за якими стоять народні депутати України, котрі, на думку аналітиків, у такий спосіб формують платформу для наступних виборів. Дехто з них очолив тутешні політичні осередки і лобіює їх інтереси навіть у парламенті. Є ще й практика такого собі сімейного підряду, коли чоловік очолює осередок однієї партії, а дружина керує організацією іншої. Таке шефство багато в чому визначає якісний склад електорату партій.

За статистикою, на Волині опозиційні партії підтримують робітники промислових підприємств, представники вугільної промисловості, соціальної сфери на селі, пенсіонери, інваліди. До обох гілок Руху входять збідніла інтелігенція, вчителі, митці та більшість мешканців Полісся. Як і годиться, електорат АПУ складається із сільгоспвиробників і фермерів. До НДП тяжіють службовці та керівники усіх рангів. СДПУ(о) має прихильників переважно з солідних ділових кіл, представників малого й середнього бізнесу, юристів. Добрий шмат електорату відтяли «Жінки за майбутнє». До них приєдналися хатні господарки, багатодітні сім'ї, бізнеследі й частина селянок. Уподобання інших краян доволі розпорошені й постійно змінюються «за напрямом вітру».

Слухають партії, а сподіваються на владу

Унікальний крок порозуміння, попри певні політичні розбіжності, продемонструвала обласна влада і одна з опозиційних сил краю — організація ВО «Батьківщина». Тутешні партійні лідери висловили готовність підтримувати діяльність нового обласного керівництва за умови, якщо влада надалі дотримуватиметься напряму соціально-економічного розвитку і боротьби з корупцією.

Цій заяві передували разючі зміни в господарюванні у краї з приходом в область нового голови облдержадміністрації. Він розпочав справжню революцію на Волині — варто лише згадати, що Герой України Анатолій Француз за кілька місяців скоротив заборгованість у зарплаті, змінив ставлення до державної служби, розпочав масштабну війну з криміналітетом і хабарництвом, зорієнтував потужну виробничу махину краю на підвищення добробуту населення. Тож за результатами соціологічних опитувань, плідна діяльність і рішучість нового губернатора не лише зміцнили авторитет влади, а й протиставили його популярності політичних партій. Більшість волинян зізналися, що відтепер сподіваються не на політичні сили з їхніми примарними обіцянками, а на владу. Зважаючи на такий поворот долі, більшість організацій політпартій в області не поспішають відкрито висловлювати своє ставлення до влади. Вони принишкли і очікують наступних кроків обласного керівництва.

Натомість ставлення влади до партій практично не змінилося. Як зазначив начальник обласного управління внутрішньої політики Василь Вознюк, воно стовідсотково позитивне до тих, хто сприяє розбудові держави і підвищенню загального добробуту. А ґрунтується на дотриманні законодавства і засад демократичного поступу. Влада так налаштована на соціально-економічні звершення, що тутешнім політикам, аби не втратити електорат, доводиться спонтанно підлаштовуватися під загальну справу. Тому в області не зареєстровано жодного конфлікту між політпартіями, не було й утисків політичної свободи. Навіть розрекламована акція протесту «Повстань, Україно!» не зібрала більш-менш людний мітинг в обласному центрі і загалом не спричинила у волинян ажіотажу. До всього, обласне керівництво не відсиджувалося за стінами «білого дому», чим іще підвищило владну репутацію.

Молодь хоче видовищ і... політики

Хоч як дивно, левову частку електорату, до того ж доволі стабільного на Волині, становить молодь. Нині в краї зареєстровано майже 60 молодіжних організацій. З них реально працює і впливає на молодіжну політику не більш як двадцять. Згідно з опитуванням, членами молодіжних організацій є лише п'ять відсотків усієї молоді краю. Половина опитаних юнаків і дівчат принаймні чули про Молодий рух Волині, третина — про УСС, Українську соціал-демократичну молодь, Народно-демократичну лігу молоді, Союз аграрної молоді, Пласт. Ці та інші організації об'єднані у спілки, найчисленніші з яких — Молодіжний парламент Волині (32 організації), Волинський обласний комітет молодіжних організацій (27), Центр громадських молодіжних організацій Волині «Наша справа». На жаль, між ними частенько пробігає чорна кицька і чвари нерідко заважають роботі.

Найдійовішою спілкою справедливо вважають створений три роки тому Молодіжний парламент Волині, який найтісніше співпрацює з обласною радою. Завдяки їй молодіжні організації співпрацюють з депутатами усіх рівнів, створюють молодіжні комісії, які лобіюють інтереси юних волинян у комісіях облради. Депутати Молодіжного парламенту розробили програму стажування у радах та органах місцевого самоврядування.

Окрім цього було створено й молодіжну обласну адміністрацію, до якої увійшли представники понад двадцяти молодіжних організацій. Насамперед молоді політики заснували спілку молодих держслужбовців, які розробили програму стажування молоді в органах державної влади. Вже понад 70 ініціативних юнаків і дівчат погодилися пройти стажування. Кращих із кращих зарахують до кадрового резерву структурних підрозділів управлінь облдержадміністрації. А сприяє залученню молоді до роботи в органах місцевого самоврядування Форум молодих депутатів усіх рівнів.

Мал. Сергія ТЕРЕЩЕНКА.

Волиняни прагнуть до євроспільноти

За результатами соціологічного опитування, майже дві третини краян найбільше непокоїть громадський спокій в області. Попри соціальні труднощі й особисту невлаштованість, більшість населення Волині «бачить світло в кінці тунелю». Однак своє майбутнє сподіваються зустріти, хоч як це банально, у мирі. Ось чому масштабне соціопитування в всіх районах і найбільших містах краю мало цікаві результати. Понад 60 відсотків опитаних прагнуть увійти до Євросоюзу. Проте майже 20 відсотків респондентів вважають за потрібне триматися Росії. І лише шість відсотків волинян бачать найліпшим своїм партнером Сполучені Штати. Майже половина краян вважає, що вступ до Євросоюзу прискорить економічний і соціальний розвиток прикордонної Волині, яка межує з Польщею.

Цікаво, що 60 відсотків опитаних висловили особисту зацікавленість вступу України до об'єднаної Європи. І не дивно, бо частина тутешніх мешканців, а надто поліських районів, уже не уявляють життя без заробітків у сусідніх державах. А крім відкритості кордонів і вільного працевлаштування за кордоном, їх приваблюють економічна допомога співдружності, можливість вільної торгівлі, спільна валюта, політична стабільність і підвищення життєвого рівня. Проте лише 10 відсотків волинян вірять, що їхня Батьківщина стане членом Євросоюзу в найближчі п'ять—десять років.

Щоправда, оптимізму додає солідний потік іноземних інвестицій, які останнім часом збільшилися завдяки саме політичній стабільності в регіоні та росту промислового виробництва. Насамперед це стосується привабливих проектів вільної економічної зони «Єврорегіон «Буг» і території пріоритетного розвитку в шахтарському Нововолинську.

Саме бізнесмени з сусідньої Польщі, яка є впливовим партнером України у Євросоюзі, вкладають гроші у розвиток виробництва та інфраструктури тутешнього вугільного басейну. Стосовно намірів поляків запровадити візовий режим з Україною, третина волинян упевнені у вигідності такого кроку для Польщі, третина вбачає в них вигоду для Євросоюзу. Проте 20 відсотків краян переконані, що найбільше від цього виграє наша держава. Загалом усі респонденти згідні, що такі вимоги міждержавної політики можуть завадити транскордонному співробітництву обох країн. А отже — і розвитку економіки Волині, де над політичними цінностями справді домінують соціальні.

Роман ЖИЖАРА.

Волинська область.

Роботи й зарплати

вимагали більше двохсот трудівників Вінницького підшипникового заводу під час пікетування приміщення обласної державної адміністрації.

Від імені майже тритисячного колективу ініціативна група передала голові адміністрації вимоги й застерегла від можливого продажу підприємства «з молотка». «Чим пояснити те, що новий власник звернувся з позовом до суду про порушення справи про банкрутство... свого ж підприємства?» — запитували робітники, які з липня не мають роботи (через велику заборгованість і збитковість виробництва спостережна рада прийняла рішення про його зупинення).

Голова адміністрації Віктор Коцемир, котрий спілкувався з пікетувальниками, пообіцяв створити комісію з розгляду проблем, пов'язаних з відновленням роботи підприємства, й особисто очолити її. А першим кроком має стати зустріч із новими власниками підприємства — представниками групи вітчизняних компаній з Донецька.

Віктор СКРИПНИК.

Вінниця.

САМОВРЯДУВАННЯ

Їхня повинність — дбати про людей

Раніше у Жовтих Водах і Нікополі, а цими днями в Орджонікідзе та Марганці відбулися виїзні засідання Дніпропетровської обласної ради. Зрозуміло, за участю і місцевих депутатів. А мета — обстежити готовність до роботи в зимовий час підприємств житлово-комунального господарства та інших соціальних сфер. Щоб відразу, як сказала голова обласної ради Галина Булавка, намітити реальні і посильні заходи, спрямовані на покращення ситуації. Але це програма-мінімум. Є й програма-максимум.

Мешканців Марганця виїзне засідання, скажімо, заспокоїло: з опаленням житла у місті все гаразд. Адже його тепломережі та котельні тут добре підготовлені. Але фахівці обласних управлінь та служб і депутати облради дійшли висновку, що тут, напевне, занижені тарифи на комунальні послуги. З цього приводу городян таки чекають «неприємності». А, може, навпаки кращі часи. Коли за реорганізацію «комуналки» візьмуться нарешті всерйоз.

Або таке зауваження головного санітарного лікаря області Сергія Риженка: довжина централізованих каналізаційних систем у Марганці — це лише п'ята частина від довжини його вулиць і водогонів. Отже, потрібно якщо не потроїти, то бодай подвоїти їх.

Користь від виїзних засідань облради очевидна. Сьогодні справно працюють ВАТ «Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат» і «Рудоремонтний завод», інші підприємства, а місцеві заклади охорони здоров'я мають зубожілий вигляд. Це докір передусім на адресу керівників місцевих органів самоврядування. Дбати про таке — їхня повинність, як висловився голова постійної депутатської комісії облради з питань науки, освіти і охорони здоров'я Володимир Павлов.

У сусідньому Орджонікідзе свої «особливості». Це місто «оживає». За дев'ять місяців нинішнього року надходження в бюджети усіх рівнів тут виросли майже вдвічі. А середня заробітна плата працюючих городян сягнула 524 гривень, що на 50 з лишком гривень вище від середньообласної. То від чого потерпають нині в Орджонікідзе найдужче? Від неякісної питної води. Хлораторне обладнання водопостачання тут давно застаріло і майже не працює. Заміна його на нове потребує коштів. Хоч обласна рада відразу і виділила 20 тисяч гривень, та їх недостатньо. Але ще більше, не сумнівається голова постійної комісії обласної ради з питань комунальної власності та житлово-комунального господарства Віталій Киряш, бракує бажання і волі місцевих керманичів зібратися з силами та раз і назавжди вирішити цю проблему. Більше нікому, адже на це їх і уповноважували люди.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровська область.

Закони, яких чекають–4

МОНІТОРИНГ

Цього разу наші власні кореспонденти провели опитування жителів Львівської, Чернівецької, Тернопільської та Вінницької областей.

Запитання:

1. Які закони прийняла Верховна Рада за останній час?
2. Які закони повинна прийняти Верховна Рада найближчим часом?

1. Як показали результати моніторингу, жителі цих регіонів не відрізняються від інших мешканців України. Більшість із них — понад дві третини — абсолютно не цікавляться законодавчою роботою своїх обранців, а тому на перше запитання так і не змогли відповісти. Можливо, це пояснюється складними соціально-економічними умовами. Можливо, дехто не розуміє головного завдання народних депутатів. Скажімо, як передала **наш власний кореспондент Оксана Теленчі**, пересічних львів'ян більше цікавить, за кого мітингують активісти політичних партій, аніж діяльність законодавчої гілки влади. А в сільській місцевості, виявляється, більшість мешканців «відрізані» від глобальних проблем у центрі, оскільки замовкли їхні гучномовці.

Схожа картина простежується і в інших областях.

А от серед прийнятих законодавчих актів знову перше місце посів Земельний кодекс.

Цей документ назвали понад 40 відсотків тих, хто зміг відповісти на перше запитання. На подальших місцях розташувалися:

— закон про освіту;
— Кримінальний кодекс;
— закон про судоустрій.

Їх згадували від 12 до 5 відсотків наших читачів, які орієнтуються в роботі українського парламенту. Зрозуміло, наших співвітчизників цікавлять передусім ті закони, що так чи так впливають на рівень життя, добробут, змогу захистити свої права. Адже, знову зішлюся на дослідження нашого львівського власного кореспондента, не завжди значна кількість прийнятих законів позитивно впливає на якість життя. Так, вона наводить слова колишнього військового, який нині працює викладачем у вузі «Львівська політехніка». На його думку, в 1992 році прийняли хороший закон про соціальний захист військовослужбовців, але його дію нині він не відчуває. А поряд Оксана Теленчі наводить думку юриста-бухгалтера «великої бізнесової структури, яка змушена постійно відбивати неправомірні атаки податківців. Як фахівець вона наважується «посилати» їх і зазвичай виграє справи в судах. Але скільки можна? Практично, немає сфер життя, говорить вона, які ще не були б охоплені законами, але що з того?»

Можливо, тому, **повідомляє наш вінницький кореспондент Віктор Скрипник**, понад 60 відсотків вінничан, яких він опитав, вважають, «що у Верховній Раді повинен бути жорсткий контроль за роботою кожного депутата і парламенту зокрема». Тому вони пропонують вдосконалити чинний закон про статус народного депутата.

Фото Олександра КЛИМЕНКА

А вінничанин Володимир Лизунов пропонує навіть започаткувати в газеті «Голос України» рубрику «Звіт народного депутата». Тобто, він пропонується, щоб звіт був конкретним і в ньому фігурували не тільки зроблене народним обранцем, а й кошти та їх джерела, винайдені на ці потреби.

2. Але, безумовно, громадян найбільше непокоїть ситуація з податковим законодавством. Так, на Вінниччині понад 30 відсотків хочуть, аби Верховна Рада найближчим часом прийняла Податковий кодекс. На підтримку цього документа в цілому висловилося понад 35 відсотків наших читачів, які відповіли на друге запитання.

На другому місці —зміни до Закону «Про судоустрій», які очікує близько 20 відсотків учасників моніторингу. **Наш чернівецький кореспондент Василь Бабух пише**, що від недосконалості цього закону «найбільше потерпають пересічні громадяни».

Пенсійна реформа посіла третє місце, отримавши 18 відсотків голосів наших читачів. І це не дивно, якщо пригадати, скільки в нас пенсіонерів, і розмір їхньої винагороди за багаторічну працю. До речі, найбільше голосів віддали за неї тернопіляни. Вони ж таки, як **передає наш власний кореспондент Марта Літинська**, висловлюються за запровадження медичного страхування та повернення знецінених заощаджень.

А більш як 50 відсотків опитаних львів'ян висловилися за «визнання УПА воюючою стороною і щоб вояків УПА прирівняли в правах до ветеранів Радянської армії».

***

Підбиваючи підсумки, напевне, повторюсь, але від цього нікуди не дінешся: наші співвітчизники актуальними в роботі законодавчої гілки влади вважають ті акти, які приятимуть передусім поліпшенню їхнього життя. Тобто народ цікавлять не політичні баталії, не крісла, до яких прагне дехто з улюбленців електорату, а виведення економіки на новий, вищий рівень, послаблення податкового тиску, а відтак — і підвищення рівня життя.

Володимир КОРОЛЮК.

ГЛОБУС

Спочатку слід постригтися

КОМЕНТАР ТИЖНЯ

Схоже, що Україна, яка вже давно визначилася зі своєю стратегічною євроінтеграційною метою, поки що не цілком упевнена в тому, що ж їй заважає цього досягати. Часом дуже популярною є думка про пасивність Європи і, зокрема, Євросоюзу, який ніяк не розродиться на якийсь сигнал і асоційоване членство; часом попелом посипається власна, сповнена честолюбних євроінтеграційних мрій, голова, і тоді питаємо: а що ж зробили ми самі?

Цього тижня Президент Леонід Кучма перебував у Македонії й Хорватії. Президент, як відомо, завжди використовує зарубіжні візити, щоб наголосити: курс України на євроінтеграцію залишається незмінним. Доцільність таких заяв очевидна, бо в серйозності наших євроустремлінь вже не лише сумніваються в кулуарах, а й говорять публічно — як он Хав'єр Солана у Варшаві. Отож, розвіявши у Македонії сумніви, Леонід Кучма додав: «Ми не хочемо забігати вперед, ми хочемо йти шляхом, котрим ішли. А де ми будемо — залежить від нас самих».

Краще не скажеш. Усе в наших руках. І так збіглося у часі, що того самого дня в руки народних депутатів потрапили два законопроекти про основи зовнішньої політики України. Цікаві (навіть, сказати б, радикальні для нинішньої України) речі пропонує, зокрема, колишній міністр закордонних справ Геннадій Удовенко.

Наприклад, щоб європейський напрям у зовнішніх відносинах України був пріоритетним і щоб йому підпорядковувалися й не сміли вступати з ним у конфлікт усі інші завдання зовнішньої політики країни. Вступ до ЄС Геннадій Удовенко пропонує вважати довгостроковою перспективою. Пріоритетне значення слід надавати економічному та науково-технічному співробітництву з країнами, що входять до ЄС. Важливим завданням є забезпечення енергетичної безпеки держави. Україна не повинна вступати в якісь міждержавні утворення, котрі в перспективі можуть перерости в наддержавні структури федеративного чи конфедеративного характеру. На території країни не допускається розміщення іноземних військових баз. Ну й таке інше.

Власне, для країни, яка справді хоче стати частиною об'єднаної Європи, — нічого б особливого. Та для України — наче нова жовтнева революція. Причесати нині розкуйовджену зовнішню політику видається, на жаль, не вельми реальним завданням для носія кучерів, що давно не знали шампуню й гребінця. Багатовекторність, знаєте, безпрецедентно розперезалася: вектори у різні боки стирчать і зі стратегічним у конфлікт вступають. Мабуть, спочатку слід постригтися.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Чехи вшановують батьківщину

Наступного понеділка в Чеській Республіці відзначатимуть національне свято — день створення незалежної Чехословаччини. Вона виникла 1918 року внаслідок розпаду Австро-Угорської імперії. Тоді, 28 жовтня, на Вацлавській площі в Празі було офіційно проголошено незалежність нової держави.

Саме Чехословаччина стала в 1918-му оптимальним варіантом і для словаків, і для чехів. Словаки, які заселяли північні території угорської частини імперії Габсбургів, піддавалися жорсткій угоризації. І справді дієвою підтримкою для них були контакти з представниками чеського політичного та культурного життя.

І хоча Чехословаччина зразка 1918-го проіснувала лише два десятки років (в результаті сумнозвісного мюнхенського договору країна спочатку втратила велику частину своїх територій, а згодом узагалі була окупована фашистською Німеччиною), все ж таки саме за цей період було закладено фундамент державності: ухвалено конституцію, проведено грошову та земельну реформи, досягнуто міжнародного підтвердження кордонів. Цей історичний досвід допоміг чехам і словакам і після повоєнного поновлення суверенітету, і після завершення ери соціалізму.

На знімку: Староміська площа у Празі.

Фото АП.

Четвертий президент П'ятої Республіки

ОСОБИСТОСТІ

26 жовтня тепер уже легендарному Франсуа Міттерану виповнилося б 86 років.
Він мав усі шанси здобути перемогу ще 1965 року під час перших у країні прямих президентських виборів. Тоді, здавалося, тріумф уже стукає в двері, але... Двері, певно, відчинялися не в той бік. Лідер соціалістів Міттеран поступився не менш легендарному генералу де Голлю. Перемогу було відкладено на цілих 16 років. Лише 1981-го він став четвертим президентом п'ятої Французької Республіки.

Цікаво, однак, якою була б Франція, якби «соціалістичний експеримент» розпочався вже тоді, 1965-го? Чи були б весняні студентські страйки 68-го?.. Марно гадати. У будь-якому разі, цей час не минув даремно ні для Франції, ні для Міттерана. Країна відбудувалася, оговталася і почала споруджувати «Конкорди», досліджувати космос, реставрувати Лувр... Життя поліпшувалося, запити збільшувалися і... зростало невдоволення.

Прихід до влади лівих сил здавався водночас логічним і нереальним. Логічним, бо французи прагнули змін. Нереальним, бо ще ніколи в історії П'ятої республіки президентський портфель не належав соціалістові. Франсуа Міттеран став першим — і поки що єдиним.

Міттеранові французи мають дякувати за 39-годинний робочий тиждень, скасування смертної кари, збільшення до п'яти тижнів оплачуваної відпустки, зменшення до 60 років пенсійного віку, збільшення кількості держслужбовців. А ще на його рахунку — децентралізація влади на користь регіонів, скасування державної

Фото АП.

монополії на радіо і телебачення, націоналізація банківських і промислових груп, запровадження податку на великі маєтки...

Але зазвичай політиків оцінюють не за тим, що зробив, а за тим, що не зробив. Тож і Міттеранові дифірамбів не співали: в країні зростає дефіцит торговельного балансу, прогресує інфляція, курс франка загрозливо нестабільний, державний борг збільшується... Міттерана називали ледь не боягузом: який ще інший президент у Європі має стільки повноважень, як президент Франції — то чому б не скористатися ними, щоб навести в країні лад?.. А коли було проголошено курс на жорстку економію (враховуючи участь Франції в євроінтеграції), співвітчизники звинуватили президента в тому, що, вибираючи між Францією та Європою, він робить ставку на останню.

Врешті, 1995-го року пролунало знамените гасло: «Франція надто довго жила невідповідно до своїх достатків. Відкласти реформи знову, як це робили протягом 14 років, означає змиритися з занепадом країни!» Це гасло привело до влади праві сили. 14-річний президентський шлях Міттерана закінчився. І якщо ступив на нього майже комуніст, то зійшов — соціал-демократ.

Вважають навіть, що його політичні уподобання наблизилися мало не до голлістських. Найскептичніші не вірять у протистояння четвертого і п'ятого президентів, тобто Міттерана й Ширака. Так, журналіст Жорж-Марк Бенам опублікував книгу, в якій припустив, що це Міттеран переконав голліста Ширака висунути свою кандидатуру на вибори. Цим, власне, й пояснюється його відверта протидія Едуарду Балладюру, партійному наступникові... Канцелярія президента, звісно, виступила зі спростуваннями. Однак ішлося лише про те, що Жака Ширака балотуватися ніхто не змушував, це рішення — його власна воля. Але вся країна знає: щороку в річницю смерті Міттерана Жак Ширак відправляє на його могилу жалобний вінок... Тож гіпотеза Бенама знайшла своїх прихильників. А так само стала ще одним аргументом для тих, хто називав Міттерана «безпринципним опортуністом».

Журналісти взагалі ніколи не шкодували для Міттерана епітетів. Одні називали його політиком з романтичною душею лірика, інші — людиною влади. Взірець сім'янина, він водночас мав славу Казанови. Про Міттерана казали, що його особистих таємниць вистачить на всіх біографів Франції: чого вартий тільки сенсаційний «вихід у світ» позашлюбної доньки!

Але приховану дитину французи Міттеранові вибачили легко. Значно більше емоцій викликав прихований діагноз (рак передміхурової залози). Коли стало відомо, що Міттеран вирішив не втаємничувати виборців в історію своєї хвороби ще балотуючись на перший термін, постало природне запитання: якою мірою фізичний біль впливав на виконання президентських обов'язків? Колишній глава уряду соціалістів П'єр Моруа був змушений зізнатися, що від початку знав про хворобу Міттерана і приховував таємницю протягом п'ятнадцяти років. «Тепер Франсуа Міттеран належить історії, легенді, і настав час сказати правду про те, що стало предметом для спекуляцій у пресі». Моруа вважає, що своєю діяльністю Міттеран довів: навіть попри хворобу можна творити великі справи.

Наталя ФІЛІПЧУК.

ФОТОФАКТ

Влаштована за участю американки Кайлі Ворден та британки Івон Тейлор акція протесту викликала неабиякий переполох серед пекінських правоохоронців. На плакаті, яким прикрили свої «аргументи» ці активістки організації «Люди за етичне поводження з тваринами», написано: «Ми краще ходитимемо голі, ніжноситимемо хутро». За кілька хвилин у дискусію про те, що краще і що гірше, втрутилися місцеві правоохоронці. Вони й відвели порушниць спокою до відділку поліції.

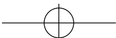

Фото АП.

Золота трійка

Польський тижневик «Впрост» опублікував рейтинг «25 найбагатших людей Центральної і Східної Європи». Україну в цьому рейтингу представляють три особи, проте їхній сумарний капітал вивів нашу країну на третє місце за кількістю переможців у такій сумнівно почесній номінації. За кількістю товстосумів Україна посіла третє місце в регіоні, поступившись Російській Федерації і самій Польщі.

Шосте місце в загальному рейтингу найбагатших людей центрально-східно-європейського регіону посідає керівник донецького футбольного клубу «Шахтар» Рінат Ахметов. Багатство Ахметова, яке оцінюється в 1,7 млрд. доларів, обумовлене контролем над Індустріальним союзом Донбасу, заводом «Азовсталь», Алчевським металургійним комбінатом, а також практично над усіма підприємствами, що виробляють машини в Донецькій області. На другому місці серед українців і на десятому в загальному рейтингу опинився Віктор Пінчук. Журнал пише, що 1,3 млрд. доларів В. Пінчуку принесли фірма «Інтерпайп», яка контролює виробництво і продаж труб широкого діаметру, контроль над «Приватбанком», заводом «Криворіжсталь», а також цілою низкою українських засобів масової інформації — таких, як телеканали ICTV, СТБ, Новий канал, газета «Факты» та інформагентство «Українські новини». Третій серед українців — глава адміністрації Президента Віктор Медведчук — зі своїми 800 млн. доларів посів лише вісімнадцяте місце в загальному рейтингу «Впросту».

ОБ'ЄКТИВ

18 жовтня. У столиці відкрито меморіальну дошку видатному письменникові, меценату Володимирові Леонтовичу.

19 жовтня. У Києві пройшла чергова антипрезидентська акція, але тепер уже вечірня, присвячена десятилітньому перебуванню Леоніда Кучми при владі.

20 жовтня. В Одесі відшумів третій фестиваль молодого вина.

21 жовтня. У Львові тривала акція протесту працівників освіти.

22 жовтня. Пікети перед Верховним Судом України, де в цей час розглядається касаційне подання Генпрокуратури на знамениту постанову судді Василенка.

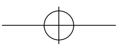

23 жовтня. Голова Верховної Ради України Володимир Литвин нагороджує Почесною грамотою ВР голову Верховного Суду України Віталія Бойка.

24 жовтня. За традицією колишні миротворці в день ООН збираються на майдані Незалежності.

Сім днів із життя країни очима фоторепортерів Олександра КЛИМЕНКА, Сергія КОВАЛЬЧУКА, Укрінформу, УНІАН.

ІСТОРІЯ

ГЕТЬМАНАТ

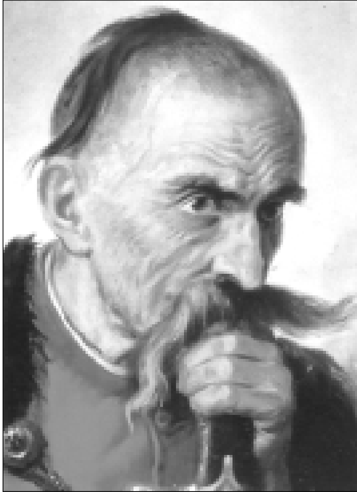
Актуальні роздуми над статтями з новітніх історичних словників та малої енциклопедії «Українське козацтво»

(К. «Генеза». З. «Прем'єр», 2002 р.).

В. Брандт «Ловля дикого коня»

І досі серед українських істориків чимало опонентів французького політика-українофила К. Делямара

Французький політик, сенатор, редактор впливового часопису «La Patrie»

А. Манастирський «Запорожець»

(«Батьківщина»), близький приятель Наполеона III К. Делямар (1797—1870 рр.) у 1869 році вніс на розгляд до французького сенату петицію з української справи, яку пізніше видав під назвою «15-мільйонний європейський народ, забутий в історії». В ній, зокрема, написано: «В Європі існує народ ... 12,5 млн. під російським царем і 2,5 — під Австро-Угорською монархією... має свою історію, відмінну від історії Польщі і ще більше відмінну від історії Московщини. Він має свої традиції, свою мову, окрему від московської й польської, має виразну індивідуальність, за яку бореться. Історія не повинна забувати, що до Петра I той народ... звався руським,.. а той народ, який ми нині звемо руським, звався московинами, а їх земля Московією».

Коли переглядаєш сучасні видання підручників під назвою «Історія України», мимоволі дивуєшся — як часто серед їхніх авторів зустрічаються опоненти К. Делямара. Видатний француз відстоював самобутність нашого народу, його право на власну державу, а значна частина українських авторів шкільних і вузівських підручників та їхніх київських покровителів досі шукає, як поєднати непоєднуване — в будь-який спосіб «наблизити» чи «узгодити» українську історію з російською.

Цього року побачила світ «История Украины» (В. Семененко, Л. Радченко. Харків, видавництво «Торсінг»), якій путівку в життя дав місцевий університет, що носить уже ім'я не Максима Горького, а В. Каразіна. Автори не роблять таємниці, що насамперед користувалися допомогою Російської державної публічної бібліотеки, Всеросійської державної бібліотеки іноземної літератури ім. М. Рудоміно, Суспільної бібліотеки ім. В. Сержа. І це відчувається в кожному розділі видання, а особливо в коментуванні або, будемо точні, — ревізії прийнятих у незалежній Україні оцінок тих чи тих подій вітчизняної історії. Немає сенсу зважати на перекручування провінційними авторами прізвищ загальновідомих козацьких лідерів — Іван Сірко, звісно, став Сєрком. Може, по-харківськи воно й правильно, але це, як то кажуть, дрібниці. В підручнику навіть не згадується гетьман Петро Сагайдачний, наступника Богдана Хмельницького Івана Виговського названо зрадником, а видатного дипломата з європейською освітою Юрія Немирича — лютеранином-євреєм. «По-новому» трактується й Переяславська рада 1654 року. З'ясовується, що «Неизвестно, присягала ли Запорожская Сечь» (запорожці не брали участі у раді).

От і виходить, що поки в Києві дискутують чи кволо протестують проти узгодження підходу українських та російських науковців до оцінок вітчизняної історії (угоду про це підписано в Москві на рівні віцепрем'єрів з гуманітарних проблем), у Харкові спокійно видають псевдопідручник «История Украины». Це як у байці Крилова про нахабного кота Василя.

Фенімор Купер як один із авторів версії про походження козаків

Американський письменник був свідком динамічного колонізаційного процесу XVIII—початку XIX ст. у Північній Америці й з високою художньою майстерністю та правдивістю описав це у своїх романах як очевидець тієї доби. Він був сином переселенця-піонера. Батько письменника в кінці XVIII ст. переселився до тоді ще мало заселеного штату Нью-Йорк і заклав там поселення Куперстаун. Юний Купер працював на озері Онтаріо, узбережжя якого тоді було майже безлюдним. У популярному романі «Шукач слідів» герой твору мисливець Натаніель Бумпо вступає в конфлікт з колонізаторами-хліборобами, які розкорчовують ліси, винищують звірину й позбавляють його засобів до існування.

Як відбувалося господарське освоєння Дикого Поля, здається, вітчизняна художня й публіцистична література глибоко і всебічно досі не висвітлила. Військові справи тих часів описано в багатьох творах, а от як народжувалося степове хліборобство... Історики, насамперед Валерій Смолій, грунтовно розкрили економічні підвалини становлення й утвердження гетьманської держави Богдана Хмельницького і взагалі козацтва.

Запорозькі зимівники — це ті самі американські ферми, а освоєння дикопільських просторів — та сама колонізація Північної Америки.

«... лан, viораний тільки раз парою биків, дає великий врожай, навіть необроблене поле дає рослини, які годують людей своїм корінням і стеблом. Тут ростуть дерева, що дають різноманітні ніжні овочі: плекається виноград, що дає великі грона винограду, а місцями на схилах зустрічається дикий виноград. У старих дубах і буках, в котрих зробилися дупла, водяться рої бджіл з щільниками меду, який відзначається чудовим кольором і смаком. Диких звірів і зубрів, диких коней і оленів така сила по лісах і полях, що на них полюють тільки задля шкіри, а м'ясо через велику їх кількість викидають, окрім спинної частини, ланей і диких кабанів навіть зовсім не вживають. Дикі кози в такій великій кількості перебігають зимою із степів до лісів, а літом назад, що кожний селянин забиває їх до тисячі на рік. По берегах річок у великій кількості зустрічаються оселі бобрів. Птиць така дивовижна сила, що весною хлопчакиназбирують цілі човни яєць диких качок, гусей, журавлів і лебедів, а пізніше їх виводками наповнюють курники... річки переповнені неймовірною кількістю осетрів та іншими великими рибами».

Так описав Україну 1550 року литовський мемуарист Михайло Литвин. І таких описів ми можемо процитувати безліч. Природні багатства степових просторів забезпечували успіх освоєння цілинних земель від Дніпра до Дону.

Король Сигізмунд III: «Якби Сагайдачного... взяли, можна було б щось від них отримати»

Козацько-польські війни, зрозуміло, були визначальними подіями доби, що передувала Гетьманщині. Їхня історія тим паче нам цікава, що тісно пов'язана з походженням козацтва як нового історичного явища.

«Незважаючи на дослідження багатьох польських, російських і українських учених, все ж справа генези самої козаччини вимагає подальших підготовчих праць, особливо з боку господарчого і суспільного» (С. Леп'явко «Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні». Стор. 27—28).

Дж. Лаурі «Засідання сейму Речі Посполитої» (1622 р.)

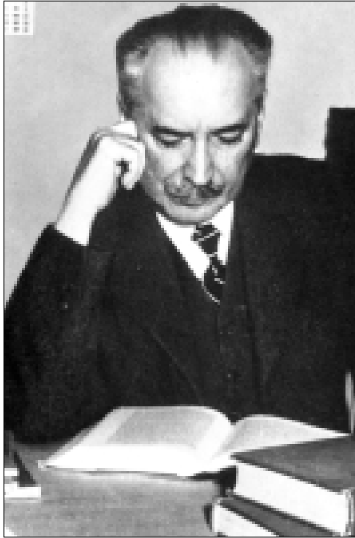
Ми тому так прискіпливо розглядаємо наукові дискусії щодо походження українського козацтва, що його історія — унікальне явище, коли не традиційна, а новоутворена верства суспільства творить державу й програмує її майбутню історію. Мається на увазі те, що після знищення російським царатом Гетьманщини (української автономії) повстання в Україні розвивалися за відомими з часів козаччини сценаріями. Навіть 1917 року провідники української революції не лише підтримували ідеї відродження козацтва, а й намагалися копіювати його поведінку. Особливо це стосується С. Петлюри, який повернув із небуття назву вояків — гайдамаки, військове звання «отаман» (собі присвоїв, звісно, ранг Головний отаман). Та історія повторюється завжди лише в карикатурному вигляді — політичне банкрутство С. Петлюри та В. Винниченка значною мірою є результатом романтичного захоплення далеким минулим, чим цинічно скористалися більшовицькі опоненти і Центральної ради, і Української держави гетьмана П. Скоропадського. Ще й наголошували, ви, мовляв, вийшли на політичну арену зі світоглядом XVI—XVII ст., у той час як іде жорстока боротьба за прагматичний переділ світу.

Українське козацтво XVI ст. народилося саме, зокрема, в результаті суперництва польської та української еліти за володіння придніпровським та степовим просторами. Перші повстання козаків мали за мету зрівнятися в правах з польською шляхтою — провідною суспільною верствою Речі Посполитої. Після Люблінської унії Польща повинна була нобілітувати (визнати приналежність до панівної верстви) і колишніх князів (тепер — удільних) Русі-України (які зберегли вірність Києво-руській державі), і виниклу козацьку еліту. Але засліплена великодержавним шовінізмом (мріями про супердержаву «від моря до моря») польська влада відштовхнула українську шляхту і одержала суперника, боротьба з яким призвела до розпаду самої Речі Посполитої. «Народ наш український, — зверталися, наприклад, свого часу до короля Сигізмунда II (1596 р.) С. Наливайко та Г. Лобода, — бувши в поєднанні спершу з князівством Литовським, а згодом з королівством Польським, не був ніколи ними завойований і їм раболіпний, але, яко союзний і єдиноплемінний, од єдиного кореня слов'янського альбо сарматського виниклий, по добрій волі з'єднався на однакових і рівних з ними правах та привілеях, договорами й пактами урочисто затверджених».

Проте не завжди козацько-польське протистояння мало форму збройної боротьби. В кінці XV на початку XVI ст. провідники польської держави проводили помірковану щодо України політику. Петро Сагайдачний — тодішній козацький гетьман, дипломатично тримав рівновагу в стосунках з Варшавським урядом. Тому польський король і радив своєму головнокомандувачу Каролю Хоткевичу у тяжку для Польщі годину робити ставку саме на П. Сагайдачного. Будучи у 1616—1622 роках гетьманом реєстрового козацтва, Петро Сагайдачний реформував українську армію — удосконалив озброєння і вишкіл військ, зміцнив дисципліну, провів реформу управління. Фактично було створено регулярну армію. Лист короля було надіслано у критичний для Польщі час — 10 вересня 1620 року турецько-татарське військо під Цецорою розбило полки гетьмана Речі Посполитої Станіслава Жолкевського, який через своє хворобливе самолюбство не закликав на допомогу козаків. Сам гетьман загинув, Польща стояла на порозі військової катастрофи.

Що зробив П. Сагайдачний? Відразу відгукнувся на заклик польського короля?

Щоб зрозуміти зміст тих давніх подій так, як політики козацьких лідерів дохмельницької доби, зупинімося докладніше на тодішніх справах.

Історик Д. Дорошенко

Гетьман П. Сагайдачний, знаючи про критичний стан польської армії, думає насамперед про українські інтереси. І щоб укотре нагадати про незалежність козацтва, він надсилає до Москви згоду стати на військову службу.

Король Сигізмунд III і новий гетьман К. Хоткевич переконали польський сейм піти на поступки — пообіцяти збільшити реєстр (кількість козаків) і надати нові привілеї. А зробити це було непросто, адже кожен член польського сейму, вигукнувши «Nie pozwalam!» («не дозволяю!»), міг накласти вето на будь-яке рішення чи пропозицію. Гетьман П. Сагайдачний, привівши свої полки під Хотин, забезпечив полякам перемогу в битві з турками та татарами. Поразку своєї армії болісно сприйняли у Стамбулі — повсталі яничари увірвалися до султанського палацу, захопили Османа II і стратили його.

«Не доводити до загострень відносини, не відмовляти услуг Речі Посполитій, пригадувати, що козацька сила їй потрібна, але знову і не вислугувати понад міру, навпаки — по можливості не випускати Польщу з воєнних клопотів. Хто зна навіть, чи в усіх тих зачіпках з сусідніми державами було тільки своєвольне добичництво, а не було певного плану — втягати Річ Посполиту у воєнні тривоги, які б займали її воєнні сили, не давали можливості обернути ці воєнні сили на приборкання козаччини, навпаки — змушували Річ Посполиту звертатися до козаччини за допомогою». Таку оцінку поведінці козацьких гетьманів у стосунках з Польщею дав Михайло Грушевський.

Віталій АБЛІЦОВ.

Продовження. Початок у №№ 163, 168, 173, 178, 183, 188, 193. ▼

К. Ткаченко «Рухомий табір козацького війська»

Після знищення російським царатом Гетьманщини (української автономії) повстання в Україні розвивалися за відомими з часів козаччини сценаріями

ДАЛІ БУДЕ

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Осінь каже: «Бери, бо як зима прийде, хоч і схочеш узяти, то не візьмеш!»

28 жовтня — Євфимії. Як зачнеться на Євфимку моква, то аж до морозів трива.

30 жовтня — Осія. В цей день колесо з віссю прощається. Віз у засторонок заліз, а сани ще не зніс.

31 жовтня — Луки. Є ще весняний Лука (5.05). До весняного Луки ані хліба, ні муки, а прийшов осінній Лука — з'явилися хліб і мука.

Прикмети жовтня

■ Якщо кроти роблять входи до нори з півночі — до теплої зими, з півдня — до холодної, зі сходу — до сухої, а із заходу —до мокрої.

■ Скільки не випало б снігу, але якщо на вишнях залишилося листя, то неодмінно наступить відлига.

■ Польові миші переселяються до людських помешкань восени —на сувору зиму, а весною — на мокре літо; якщо болотяні миші влаштовують над купинами гнізда — на мокру весну й часті повені.

■ Лушпиння на цибулі тонке — зима буде тепла, а грубе та з багатьма «застібками» — холодна.

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ЦЬОГО ДНЯ

■ 1910 р. У Миколаєві відбувся політичний страйк 2400 робітників суднобудівного заводу. ■ 1922 р. У Радянській державі розпочато друк золотих червінців. Початок грошової реформи. ■ 1922 р. Польський сейм прийняв постанову про воєводську автономію у Східній Галичині та про утворення українського університету. ■ 1938 р. Тривав I з'їзд українських художників, на якому було створено Спілку художників УРСР. ■ 1972 р. У США помер видатний авіаконструктор, родом киянин, Ігор Сікорський. ■ 1979 р. Завершено будівництво Каховського каналу.

АСТРОЛОГІЧНИЙ ПРОГНОЗ

на 28 жовтня — 3 листопада 2002 року

Тиждень може принести розчарування у стосунках. Можливі труднощі під час розв'язання фінансових питань.

ОВЕН. Можливо, ви попрощаєтеся із давньою мрією, любовними сподіваннями. Можуть виникнути проблеми в сексуальному житті. Не очікуйте багато чого, щоб потім не розчаровуватися. Ви почуватиметеся не найкращим чином у звичному колективі.

ТЕЛЕЦЬ. Можливі конфлікти на роботі, буде важко домовитися з начальством, можете виступити проти нього. Ініціатором инциденту може виявитися ваш партнер. Удома можливі конфлікти.

БЛИЗНЯТА. Вам необхідно конкретизувати свої службові обов'язки і стосунки з колегами. Їх невизначеність може вам сильно перешкодити в досягненні певного результату.

РАК. Ви будете повністю занурені у свої почуття. Якщо вам захочеться з'ясувати стосунки з дітьми або коханим, пам'ятайте, що ви не можете бути неупередженим і тепер у вас більше шансів ці стосунки зіпсувати.

ЛЕВ. Найбільше вас хвилюватимуть стосунки між членами сім'ї, питання, пов'язані з нерухомістю. Під час обговорення сімейних проблем можуть виникнути розбіжності в поглядах, що стане причиною сварки або занепокоєння.

ДІВА. Ви не розрахуєте свої сили і візьмете на себе виконання завдань, що перевищують ваші можливості. Це може призвести до виникнення депресії, погіршення самопочуття. Протягом тижня будете схильні до надмірного вживання їжі.

ТЕРЕЗИ. Цього тижня не варто розслаблятися у фінансових питаннях і сподіватися на щось нереальне. Вас можуть підвести або обдурити. Проаналізуйте свої можливості, пов'язані з витратами. Можливий несподіваний неприємний поворот у сердечних справах.

СКОРПІОН. Цього тижня проблеми можуть виникнути через ваші амбіції, внаслідок чого ви, ймовірно, відчуєте невдоволення обстановкою вдома. Можливо, зіткнетеся із майновими та сімейними проблемами, вирішення яких створить вам додаткові труднощі.

СТРІЛЕЦЬ. Цей тиждень принесе вам багато переживань. Ваші таємні думки й сумніви, душевні муки можуть тільки погіршити становище, що призведе до іпохондрії, меланхолії. У вас буде багато безрезультатних поїздок та контактів. Необхідно їх контролювати.

КОЗЕРІГ. Цього тижня ви шукатимете способи поліпшити своє фінансове становище. Можуть не справдитися ваші надії на отримання грошей або винагороди. Не варто розраховувати на допомогу друзів і покровителів.

ВОДОЛІЙ. Вас хвилюватиме невизначеність, що виникла у вашій професійній сфері або поточних цілях. Можливо, ви будете незадоволені собою і своїм становищем на роботі, ставленням до вас начальства. Проблема може виникнути через те, що ви самі не знаєте, чого хочете.

РИБИ. Цього тижня ви можете конкретизувати перспективи, в тому числі пов'язані із закордоном. Зможете уточнити питання щодо навчання, стажування, читання лекцій, наукових доповідей, участі у спільних розробках. Ви можете опинитися в зоні інтриг.

Феномен повернення кішки

ЧУДЕСА У РЕШЕТІ

Пояснення феномену повернення додому загублених кішок поки що немає. Вчені твердять, що тварини являють собою компаси, керування якими виходить зі сфер, абсолютно незнаних для людини, і що кішки мають телепатичні здібності. Встановивши зв'язок із господарем, кішка може відчувати його на великій відстані. Тварина може мати телепатичний зв'язок також з іншими людьми, схильними до такого роду комунікацій — до ролі «ведучого». Твердять, що феномен «повернення кішки» має щось спільне зі здатністю птахів та деяких інших тварин орієнтуватися у просторі. Найімовірніше, уміння визначати потрібний напрям можна пояснити здатністю відчувати зміни магнітного поля планети. Ця гіпотеза знайшла підтвердження після того, як на досліджуваних кішок надягли магнітні нашийники — тварини втратили свої навігаційні здібності.

ВАШЕ ЗДОРОВ'Я

Не бійтеся сваритися

Сучасна психологія здатна допомогти позбутися багатьох комплексів та психологічних проблем. Якщо ви посварилися з близькою людиною — гніваєтеся на неї і мовчите. Вона також злиться і мовчить. Усе, що ви не дозволили собі виказати, залишається всередині, накопичується і перетворюється на вогнище ненависті та агресії. Не варто тримати в собі образу і злість, найліпше одразу сказати людині все, що ви про неї думаєте, і ви відчуєте свободу. Але пам'ятайте, висловлювати слід претензії по суті, не ображаючи, не завдаючи болю. Уявіть, що розумно висловити претензії — це талант, своєрідна терапія, яка звільняє від безлічі заборон і бар'єрів.

Фото Віталія СУДДІ.

Не заякорилося

Вірогідно, метрової висоти малопідйомний якір на розі вулиць Миру й Кірова в одному з південних містечок мав щось символізувати. Це коли стояв біля канави навпроти куцого залізного місточка.

Але прийшли похмурі комунальники й на подив баби Люби, що вічно стирчить біля воріт свого будинку, та її корінного відпочивальника Льови перенесли символ чогось на протилежний бік перехрестя. Баба тільки-но взялася обговорити цю малозрозумілу подію з молодим подружжям, що переходило з дитиною місток, як усе миттю одержало цілком зрозуміле пояснення.

Молода сім'я лише ступила на асфальт — і одразу з-за рогу, з узвозу, з вищанням протекторів і хмарами пилюки, вискочив «Жигуль», втріскався передніми колесами у канаву, як більярдна куля в лузу й від усієї душі лупонув бампером по залізному поруччю, погнувши його як алюмінієве.

— Господи! — сплеснула руками баба Люба. — Навіть не раніше, а трішечки, що було б з дитиною?!

— Великий гуркіт, — кинув карабахський москвич Льова. — Зараз усі повискакують.

Подружжя не сказало нічого. З німим жахом дивилося воно, як із «Жигуля», голосно й упевнено перераховуючи матерів усіх проектувальників доріг, непоспішливо вилазять і шубовстують у смердючу канаву три червонопикиx амбали.

— За передок «шістку» руками не підняти, — заради зручності споглядання за подіями присів навпочіпки Льова.

— Левончику, може, їм «швидку» викликати? — перелякано прошепотіла баба Люба.

А молода пара все у тому ж шоку мовчки дивилася, як підпилі лобуряки для широти маневру без жодних зусиль догнули поруччя, перенесли «Жигуля» попід крила, наче іграшку, на асфальт, всілися махом так, що він аж присів і на очах у всього ототерілого провулка непоспішливо, з почуттям виконаного обов'язку, рушили з місця.

Левон, проводжаючи поглядом номери легковика, що деренчав напіввідірваним бампером і решіткою радіатора, філософськи мовив:

— Не було б нації могутнішої за росіян, якби вони не пили до всирачки.

Дмитро КОНОВАЛОВ.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 7. Поздовжній брус у корпусі літака, що надає йому міцності. 8. Камені у формі брусків. 10. Отруйна павукоподібна тварина. 11. Іспанська циганка. 12. Посудина з водою, в яку опускають дитину під час обряду хрещення. 15. Прикраса, яку жінки носять на шиї. 17. Вузький прохід між горами, скелями. 19. Назва деяких документів, декларацій суспільно-політичного значення. 20. Оптичне явище, зумовлене дифракцією світла. 24. Столиця Таїланду. 25. Струнний ударний музичний інструмент давнього походження. 26. Цінний папір. 27. Дрібна монета у Франції, Бельгії, Люксембурзі, Швейцарії. 30. Необхідність вибору між двома можливостями. 32. Навчальний заклад. 33. Сіль платинової кислоти.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Велике промислове підприємство. 2. Багаторічна кущова колюча рослина. 3. Масть у гральних картах. 4. Велика хижа риба ряду окуneподібних. 5. Швидкий біг коня. 6. Апарат для дихання під водою. 9. Маньчжурське, китайське просо. 13. Міцний алкогольний напій. 14. Головне місто держави. 16. Природна мінеральна фарба. 18. Почуття ніяковості. 21. Запорука. 22. Вилога на грудній частині верхнього одягу. 23. Збірка літературних творів різних авторів-сучасників. 28. Подорож круговим маршрутом. 29. Титул феодальної знаті в татар. 30. Рада при султані в Османській імперії. 31. Місяць року.

■	1	■	2	■	3	■	■	■	■	■	4	■	5	■	6	■
7								■	8							
■		■		■		■	■	9	■	■		■		■		■
■		■		■	10							■		■		■
11						■	■		■	■	12					
■		■	■	■	■	13 г	о	л	о	14 с	■	■	■	■		■
15				16			■		■	17		18				
■		■	■		■		■		■		■		■	■		■
■	■	19						■	20						■	■
■	21	■	■		■		■	22	■		■		■	■	23	■
24							■		■	25						
■		■	■	■	■	26					■	■	■	■		■
27			28		29	■	■		■	■	30		31			
■		■		■	у	к	р	а	ї	н	и	■		■		■
■		■		■		■	■		■	■		■		■		■
32								■	33							
■		■		■		■	■	■	■	■		■		■		■

Склав Іван СОБКО.

Відповіді на кросворд від 19 жовтня

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Балахон. 4. Манишка. 8. Синдром. 9. Пласт. 10. Банка. 11. Кулик. 13. Гагара. 15. Армада. 18. Девіз. 19. Дігта. 20. Кошара. 23. Колапс. 25. Наука. 26. Шеляг. 29. Розетка. 30. Панагія.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 2. Амплуа. 3. Хист. 5. Німб. 6. Каскад. 7. Юдоль. 11. Капітан. 12. Калівка. 13. Гашек. 14. Амеба. 16. Метол. 17. Аксис. 21. Оренда. 22. Буфет. 24. Проран. 27. Гріг. 28. Гавр.

ОТАКОЇ!

Коноплі на помідорних кущах

В італійському місті Ла Специа до місцевої 82-річної жительки прийшли з обшуком поліцейські. Вони виявили у неї на городі кущі коноплі. Старенька заявила, що це кущі помідорів, які посадив її онук і просив доглядати за ними. Вона довго думала, чому рослини не дають плодів. За словами поліцейських, бабуся щиро була здивована з того, що на 32 рослинах, які вона належним чином доглядала, так і не виросло жодного помідора. Вона дійшла висновку, що «насіння, мабуть, погане, і це зовсім не помідори». Поліція розшукує 24-річного безробітного онука жінки, якому буде пред'явлено звинувачення у зберіганні наркотиків, **передає Mignews.**

Анекдот до теми:

Чоловік обурено скаржиться дружині:

— Я на городі коноплельку посіяв. Дивлюся, а там оті кляті помідори повилазили!!!

ЯКЩО ВИ СКОРПІОН...

Душа прагне праці, а тіло — відпочинку

Ваше здоров'я — у ваших руках. Життєві сили Скорпіона від природи величезні, та не давайте гірким думкам оволодіти вами, це дуже небезпечно. Краще зберіть докупи свою сильну волю і зціліть себе самі. Будьте уважні до себе, не перевантажуйте себе роботою. Ну а якщо перевтомилися, обов'язково дайте організму спочинок. Стережіться вибухів, пожеж і не нехтуйте небезпекою, бо можете стати жертвою. Вам притаманно часто хворіти на застудні та інфекційні захворювання, слабкі місця — статеві органи, пряма кишка, залози внутрішньої секреції. Уникайте їжі, багатої на жири, особливо тваринного походження. Найкраще споживати пісне м'ясо, продукти моря, яйця, горіхи, сойові боби. Дуже корисні овочі і фрукти.

Фото Олекси ВАЩЕНКА.

Голос України

Редактор номера Віталій СУДДЯ.

Редколегія: Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Сергій ДЕМСЬКИЙ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
- При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Ціна договірна

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955.

Загальний тираж 159000.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»

Зам. 0311198. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-84-92; телефакс — 234-72-54; відділ реклами — 449-72-53, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.

E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій

Internet: http://uamedia.visti.net/golos